

ע"פ 5307/17 - גראם רמי חלאג' נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5307/17

לפני: כבוד המשנה לנשיאה ח' מלצר
כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט י' אלרון

המערער: גראם רמי חלאג'

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי ירושלים
(השופטת ר' פרידמן-פלדמן) מיום 21.05.2017 בתיק
ת"פ 16567-01-16

תאריך הישיבה: כ"ב בתמוז התשע"ח (05.07.2018)

בשם המערער: עו"ד דוד ברהום

בשם המשיבה: עו"ד נגה בן סידי
בשם שירות המבחן למבוגרים: גב' ברכה וייס

פסק-דין

1. לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים בת"פ 16567-01-16 (השופטת ר' פרידמן-פלדמן) מיום 21.5.2017, בגדרו השית בית משפט קמא על המערער עונש של 11.5 שנות מאסר בפועל בגין העבירות בהן הורשע.

כמו כן, הופעלו 6 חודשי מאסר מותנים, אשר היו תלויים ועומדים נגד המערער בגין הרשעתו בת"פ 14130-11-13, באופן שיהא עליו לרצות 12 שנות מאסר בפועל.

עוד גזר בית משפט קמא על המערער 8 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים לבל יעבור כל עבירת אלימות מסוג פשע, ופיצוי למתלוננת בסך של 25,000 ש"ח.

העובדות הצריכות לעניין

2. המערער הורשע על פי הודאתו בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק או חוק העונשין); בעבירה של החזקת סכין לפי סעיף 186 לחוק; בעבירת איומים לפי סעיף 192 לחוק; ובשיבוש מהלכי משפט לפי סעיף 244 לחוק.

3. כעולה מעובדות כתב האישום המתוקן בשנית, המערער נשוי למתלוננת מזה מספר שנים. מספר ימים עובר ליום 28.12.2015 עזבה המתלוננת את בית הורי המערער ביפו, בו התגוררה עם המערער, ועברה להתגורר עם הוריה במחנה הפליטים שועפט. ביום 27.12.2015 שוחחה המתלוננת עם המערער ואמרה לו כי בכוונתה להתגרש ממנו. עוד באותו היום שוחח המערער עם המתלוננת והטיח בפניה כי היא בוגדת בו, ולפיכך בכוונתו להשחית את פניה.

ביום 28.12.2015, בסמוך לשעה 1:00 לפנות בוקר, טלפן המערער אל המתלוננת ששהתה בבית הוריה, ואמר לה כי "מצפה לה הפתעה ממנו", כלשונו של כתב האישום. כשעה לאחר מכן, נכנס המערער בחשאי אל בית הורי המתלוננת, ניגש אל המתלוננת בעודה ישנה, והחל לחתוך אותה חתכים ארוכים בפניה ובראשה באמצעות סכין חדה שהיתה בידו. המערער המשיך וחתך את אוזנה של המתלוננת, כך שחלק מאפרכסת המתלוננת נתלשה.

למחרת האירוע המתואר, שוחח המערער עם אחיה של המתלוננת וביקש ממנו להורות למתלוננת לספר שהיא ראתה אדם אחר אשר דקר אותה.

4. כתוצאה ממעשי המערער נגרמו למתלוננת חתכים בשני צידי רקותיה - חתך אופקי ברקה שמאל וחתך אלכסוני ברקה ימין, וכן חתך בלחי ימין. בנוסף, אפרכסת אוזנה נתלשה, ונגרם לה חתך בכף יד שמאל שלוה בשבר פתוח. המתלוננת נזקקה לאשפוז ולטיפול רפואי שכלל, בין היתר, תפרים רבים. מעשי המערער הותירו על פניה, ראשה ואוזנה של המתלוננת צלקות קשות, אשר השחיתו את מראה פניה.

5. בתחילה כפר המערער בכתב האישום שיוחס לו. לאחר שמרבית עדי התביעה, ובהם המתלוננת, העידו בבית המשפט, ביקש המערער לחזור בו מכפירתו, והודה בעובדות כתב האישום המתוקן בשנית. בית המשפט קמא הרשיע את המערער בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום המתוקן בשנית, כמפורט לעיל, על פי הודאתו.

6. לבית משפט קמא הוגש ביום 6.3.2017 תסקיר שירות המבחן בעניינו של המערער במסגרתו מפורט כי המתלוננת הינה אשתו השנייה. מתסקיר שירות המבחן ומהרישום הפלילי עולה כי למערער 16 הרשעות קודמות במהלך השנים 1989-2014, בין היתר, בגין עבירות של תקיפה בנסיבות מחמירות, איומים, עבירות אלימות, עבירות סמים, עבירות רכוש, תקיפת שוטר במילוי תפקידו, ובריחה ממשמורת חוקית.

עוד עולה מתסקיר שירות המבחן ומהרישום הפלילי, כי חלק מעבירות האלימות בהן הורשע המערער כמפורט לעיל בוצעו כלפי אשתו הראשונה, לעיתים תוך גרימת חבלה של ממש, והמערער אף נידון לתקופות מאסר בפועל בשל כך. בנוסף, הורשע המערער בשנת 2014 בעבירת תקיפה כלפי המתלוננת, ונידון לתקופת מאסר בפועל בת 8 חודשים ולמאסר מותנה בן 6 חודשים בשל כך (ת"פ 14130-11-13).

בגין העבירות בהן הורשע לאורך השנים, ריצה המערער מספר לא מבוטל של עונשי מאסר בפועל, חלקם ממושכים.

7. לאחר שבחן את גורמי הסיכון להתנהגות דומה בעתיד, מצא שירות המבחן כי המערער הוא בעל דפוסים התמכרותיים, עבריינים ואלימים מושרשים, וכי הוא חוזר ומתנהג באופן אלים וכוחני בקשרים זוגיים, בעוד הסנקציות העונשיות שהוטלו עליו לא מהוות עבורו גורם מרתיע או ממתן.

שירות המבחן מצא, כי המערער מתקשה לקחת אחריות על מעשיו, ומשליך את האחריות להתנהגותו על גורמים חיצוניים, לרבות המתלוננת. בנוסף, הצביע שירות המבחן על קיומם של אלמנטים בולטים של קנאה, שליטה, רכושנות ואובססיביות בקשר הזוגי, אשר מגבירים את הסיכון להתנהגות אלימה כלפי המתלוננת. שירות המבחן התרשם, כי המתלוננת מצויה ב"חווית פחד קיומי ואיום" מצידו של המערער, כלשון התסקיר, וכי קיים סיכון לפגיעה בה.

לצד זאת, ציין שירות המבחן את העובדה שהמערער החל בטיפול לגמילה מסמים במסגרת מאסרו, וכי הוא מעונין להמשיך בטיפול, הן בכל הנוגע להתמכרות מסמים והן בתחום האלימות.

בהתחשב בחומרת העבירות, בטיבן ובהישנותן, ובכך שהסנקציות העונשיות לא הועילו להרתעת המערער, לא בא שירות המבחן בהמלצה שיקומית-טיפולית בעניינו, והמליץ על הטלת מאסר בפועל שיאפשר את השתלבותו בתוכנית טיפולית במסגרת המאסר.

8. בגזר דינו, בהתייחסו למתחם העונש ההולם, קבע בית המשפט מתחם עונש כולל לכל העבירות, שכן "כולן קשורות זו בזו ובאותו אירוע". בקביעת המתחם, התייחס בית משפט קמא לעונש שקבע המחוקק לצד העבירות, כאשר העונש בגין העבירה החמורה מבין העבירות שבביצוען הורשע המערער - חבלה חמורה בנסיבות מחמירות - עומד על 20 שנות מאסר. עוד ציין בית המשפט קמא, כי בעבירות אלימות במשפחה נקבע עונש מינימום, שלא יפחת מחמישית העונש המירבי שנקבע לעבירה (כאמור בסעיף 329(ב) לחוק), המעיד על החומרה הרבה שמייחס המחוקק לעבירות אלה.

בית משפט קמא דן בערך המוגן שנפגע כתוצאה מעבירת האלימות שביצע המערער - שלמות גופו של אדם, גרימת כאב וסבל פיזי ונפשי ופגיעה בערכי המשפחה - תוך שהוא מפנה לקביעת בית משפט זה באשר לחומרה שבעבירה של חבלה בכוונה מחמירה, בעיקר כאשר מדובר בעבירות נגד נשים מצד בן זוגו. בנוסף, עמד בית המשפט קמא על הפגיעה בשלטון החוק כתוצאה מהעבירה של שיבוש מהלכי משפט שביצע המערער.

בכל הנוגע למדיניות הענישה הנוהגת, מצא בית משפט קמא כי טווח הענישה רחב ביותר. נקבע, כי הטווח נע בין עונשים של שנות מאסר בודדות לבין עונשים המגיעים עד 12 שנות מאסר, עת מדובר באלימות קשה כלפי בת זוג.

אשר לנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, עמד בית המשפט עמד על כך כי במקרה דנן מדובר באירוע על רקע קנאה ויחס אובססיבי של המערער כלפי המתלוננת. בית המשפט קבע, כי פגיעת המערער במתלוננת נעשתה באופן מתוכנן, מרושע ואכזרי, אשר נועד להטיל בה נכות או מום, או לגרום לה חבלה חמורה. בית המשפט ציין, כי המערער אף הגדיל לעשות, וניסה להשפיע על המתלוננת שלא תסגיר אותו כמי שעשה את המעשה.

לבסוף, עמד בית המשפט עמד על הנזק שנגרם למתלוננת כתוצאה ממעשי המערער, אשר הותירו על פניה, על ראשה ועל אוזנה, צלקות קשות שהשחיתו את מראה פניה.

בהתחשב במכלול השיקולים, כפי שפורטו לעיל, נוכח מהות העבירות ונסיבותיהן, ובהתחשב בפסיקתו של בית משפט זה בדבר הצורך להחמיר בענישה של מבצעי עבירות אלימות כלפי בנות-זוג, קבע בית משפט קמא את מתחם הענישה במקרה דנן בין 7 ל-14 שנות מאסר בפועל.

9. בעת גזירת עונשו של המערער בתוך המתחם, שקל בית המשפט לקולא את הודאת המערער (תוך התחשבות בכך שזו ניתנה לאחר שמרבית עדי התביעה, ובהם המתלוננת, העידו בבית המשפט); בכך שהמערער הביע חרטה על מעשיו; בנסיבותיו האישיות של המערער; במאמץ שעושה המערער להיגמל מהשימוש בסמים; ובכך שהמערער הביע רצון לקבל טיפול במסגרת מאסרו בתחום האלימות.

לצד זאת, שקל בית המשפט לחומרא את עברו הפלילי הכבד של המערער; את העובדה שהמערער הורשע בעבירות קודמות של אלימות במשפחה, הן כלפי אשתו הראשונה והן כלפי המתלוננת; בכך שעונשי מאסר קודמים שהוטלו על המערער, לרבות מאסר בגין תקיפת המתלוננת, לא הרתיעו אותו מלשוב ולבצע מעשים קשים ואכזריים

כלפיה; ובכך שמאסר על תנאי שנגזר על המערער בתיק קודם לא היה בו כדי להרתיע אותו מביצוע העבירות נשוא כתב האישום דנן.

בנוסף, מצא בית משפט קמא כי יש להתחשב בכך, שאף שהמערער הביע חרטה, מתסקיר שירות המבחן עולה כי הוא משליך את האחריות למעשים על גורמים חיצוניים, בהם המתלוננת. עוד נמצא, כי יש להתחשב בהערכת שירות המבחן בדבר החשש להישנות התנהגות דומה בעתיד, וזאת בהתחשב בכך שמדובר באדם בעל דפוסים התמכרותיים, עבריינים, ואלימים מושרשים, החוזר ופועל באלימות ובכוחניות במסגרת קשריו הזוגיים.

בנסיבות אלה, קבע בית משפט קמא, כי יש מקום לגזור על המערער עונש המצוי בחלקו העליון של מתחם הענישה. בסופו של דבר, הטיל בית המשפט על המערער עונש כולל של 12 שנות מאסר בפועל (לאחר שהפעיל במצטבר מאסר על תנאי של 6 חודשים כאמור לעיל, בגין הרשעתו בתקיפה קודמת של המתלוננת), וכן עונשים נוספים כמפורט בפסקה 1 לעיל.

טענות הצדדים בערעור

10. בנימוקי הערעור ובדיון בעל פה שנערך לפנינו, טען בא-כוח המערער, כי שגה בית משפט קמא בקביעת מתחם הענישה ההולם. לטענתו, קביעת המתחם נעשתה תוך הסתמכות שגויה על עונשי המקסימום הקבועים בחוק העונשין, ותוך התחשבות יתר על המידה בעונש המזערי שיש לגזור בהתאם להוראות סעיף 329(ב) לחוק. לפי הנטען, טעויות אלה הביאו את בית משפט קמא להחמרת יתר בקביעת מתחם הענישה ולהחמרה בגזירת עונשו של המערער.

עוד טען בא-כוח המערער, כי בקביעת מתחם הענישה סטה בית המשפט לחומרא ממדיניות הענישה הנוהגת בעבירה של גרימת חבלה בכוונה מחמירה, לרבות במקרים בהם מדובר בעבירות אלימות בתוך המשפחה. לשיטתו, המתחם שנקבע יוצר עיוות גם ביחס למתחמי הענישה הנוהגים בעבירות חמורות יותר, כגון עבירת ההריגה.

לבסוף נטען, כי בית המשפט לא נתן משקל מספיק לנסיבות חייו הקשות של המערער, ולעובדה כי העבירות בוצעו, לטענתו, בהיותו נתון להשפעת סמים – נסיבה שלעמדתו יש לשקול לקולא. עוד נטען, כי לאחר גזירת הדין השתלב המערער במסגרת מאסרו בטיפול לגמילה מסמים, וכי השינוי התפיסתי וההתנהגותי שעובר המערער במישור זה מהווה נסיבה משמעותית להקלה בעונשו.

11. מנגד טענה באת-כוח המשיבה כי דין הערעור להידחות. לשיטתה, העונש שהוטל על המערער תואם את מדיניות הענישה הנוהגת, והינו "ראוי והולם" בנסיבות העניין, כלשונה. באת-כוח המשיבה חזרה ועמדה על נסיבותיו החמורות של המקרה דנן, ובפרט על הפגיעות החמורות מהן סובלת המתלוננת כתוצאה ממעשיו של המערער, והפנתה להתרשמות שירות המבחן, לפיה המערער הוא בעל דפוסים אלימים קשים ואובססיביים.

באת-כוח המשיבה עמדה על עברו הפלילי המכביד של המערער, בשלו ריצה מספר מאסרים בפועל והוטל עליו מאסר מותנה, ועל כך כי גם אלה לא הרתיעו אותו מלבצע את המעשים הקשים נשוא כתב האישום דנן. עוד ציינה באת-

כוח המשיבה, כי הפיצוי שנפסק לזכות המתלוננת לא שולם.

12. מהתסקיר המשלים אשר הוגש לנו עולה, כי לפני מספר חודשים נפלט המערער מהמחלקה לטיפול בהתמכרויות בבית הסוהר בשל חוסר פניות לתהליך הטיפול, ונוצר רושם כי המערער התקשה ללמוד מטעויותיו. מאחר ונפלט מהטיפול האמור, הופסק הטיפול בו גם בתחום האלימות במשפחה. כיום המערער אינו משולב במסגרת תעסוקה, ולאחרונה נפלט גם ממרכז החינוך בבית הסוהר, בשל אי עמידתו בכללים המחויבים מכך.

דין והכרעה

13. לאחר שעיינו בגזר דינו של בית משפט קמא ושקלנו את טיעוני הצדדים, באנו לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות.

14. הלכהידועה היא, כיערכאת הערעור אינה מתערבת בחומרת העונש שנקבע עלידיהערכאה הדיונית, זולתבנסיבותחריגותבהנפלהעלפניהדבריםטעות מהותיתובולטתבגזרהדין, אושעהשהעונשהוטלחורגבאופןקיצונימהענישה המקובלתבמקריםדומים (ראו למשלע"פ 207/16 פלוני נ' מדינת ישראל (15.10.2017)). המקרה שלפנינו אינו בא בגדרם של מקרים אלה.

בפרט, לא מצאנו לנכון להידרש למכלול הטיעון הנרחב בדברי בא-כוח המערער בהתייחס לתיקון 113 לחוק העונשין. נציין רק זאת, כי האמור לעיל שריר וקיים גם לאחר כניסתו לתוקף של תיקון 113 לחוק העונשין, ואף במקרים בהם תיקון 113 לחוק לא יושם כהלכתו – ואיננו סבורים כך במקרה דנן – אזי אין הדבר מחייב בהכרח התערבות בתוצאה אליה הגיעה הערכאה הדיונית (ראו ע"פ 2357/13 רוש נ' מדינת ישראל, פסקאות י"ד-ט"ו לפסק דינו של השופט א' רובינשטיין (6.10.2013)).

15. על אף שהעונש שהושת על המערער מצוי בחלקו העליון של רף הענישה הראוי, במכלול הנסיבות שנסקרו בפנינו אנו סבורים כי אין מקום להתערב בעונש שהושת על המערער.

המעשים בהם הורשע המערער הם חמורים ביותר. המערער נקט באלימות קשה כלפי המתלוננת והשחית את פניה, לאחר שאיים עליה כי יעשה כן. המקרה דנן אינו עומד לבדו, והינו חוליה בשרשרת התנהגויות פוגעניות בהן נקט המערער כלפי המתלוננת.

בית משפט זה חזר ועמד לא אחת על הצורך לנקוט בענישה מחמירה ומרתיעה בגין מעשי אלימות קשים כמעשיו של המערער בפנינו, בפרט במקרים בהם האלימות מופנית נגד נשים מצד בן זוגם (ראו, למשל, ע"פ 7701/14 מוחמד סלא אל טייב נ' מדינת ישראל (16.5.2016)). המדובר בתופעה חמורה ורחבת היקף, המחייבת הטלת ענישה מרתיעה, אשר בנוסף יהא בה כדי לשקף את הפגיעה הקשה שחוות נשים ממעשי אלימות המופעלים עליהם מצד בן-זוגם, בסביבה שאמורה להיות סביבתן הבטוחה והמוגנת.

לכל אלה מצטרפת הפגיעה בערך המוגן של שלטון החוק כתוצאה מהעבירה של שיבוש מהלכי משפט שביצע המערער, והעובדה כי הפיצוי שנפסק למתלוננת לא שולם עד כה.

עונשי המאסר המשמעותיים שריצה המערער עד כה, בין היתר גם בגין עבירות אלימות, כמו גם עונש המאסר המותנה שהיה תלוי ועומד נגדו, לא הרתיעו אותו מלבצע את העבירות החמורות בהן הורשע. בנסיבות אלו אנו סוברים, כי אין מנוס מהטלת ענישה חמורה על המערער.

16. לנוכח כל האמור הערעור נדחה.

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה ח' מלצר:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט י' עמית:

אני מסכים.

איננו מדברים במקרה "רגיל" של אלימות, אף לא במקרה "רגיל" של אלימות נגד נשים, אף לא במקרה "רגיל" של אלימות נגד נשים במשפחה. ענייננו במעשה נבלה סדיסטי של השחתת פניה של המתלוננת, בכוונת מכוון כדי להותירה מצולקת ו"מסומנת" לכל ימי חייה. מדובר בעבירה שמטרתה לגזור על נפגעת העבירה בידוד - או שתיאות להישאר כלואה במערכת יחסים שאינה חפצה בה, או שלא תהיה "מותרת" לאף אחד אחר.

מקרים מעין אלו, נכנסים לטעמי לקטיגוריה משל עצמה, קטיגוריה של פשעי אלימות מגדרית המבטאים דיכוי, שנאה והשפלה של המין הנשי. במדינות כמו פקיסטן, רווחת התופעה של גברים המבקשים "להעניש" נשים בדרך של שפיכת חומצה על פניהן (על התופעה נעשה סרט דוקומנטרי שזכה באוסקר בשם "Saving Face" (2002)). תופעה מחרידה ופרימיטיבית זו אין מקומה במדינתנו ויש להכחידה בבחינת "ובערת הרע מקרבך". ידע כל מי שמחשבה רעה

מעין זו עולה בליבו, כי הגמול למעשה יבוא לידי ביטוי ברף ענישה גבוה.

שׁוֹפֵט

ניתן היום, כ"ט תמוז התשע"ח (12.7.2018).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

המשנה לנשיאה
